

A MIKROBIOM-BARÁT TÁPLÁLKOZÁS

Nagyságrendileg 10 000 000 000 000 (azaz 10^{13}), ún. mikrobióta népesíti be testünk különböző részeit. Ezek nagy része olyan baktérium, amely egy egymást segítő lakóközösséget alkot. A mikrobiom elképesztően egyedi, minden ember esetében eltérő. Étkezésünk során tápláljuk mikrobiomunkat, ők pedig táplálják egyes sejtjeinket, így fontosak a kedvező emésztéséhez és immunrendszerünk megfelelő működéséhez. Kutatási eredmények alapján a nem kellően változatos összetételű mikrobiom és a krónikus betegségek gyakorisága között egyértelmű összefüggés van.

A mikrobiom egyensúlyának fenntartásához a megfelelő rosttartalmú táplálkozás kulcsfontosságú. Vannak olyan összetett szénhidrátok, amelyeket nem tud megemészteni a szervezetünk, ezeket nevezzük **élelmi rostoknak**. A mikrobiom az élelmi rostok egy részére tápanyagként tekint (például a Bifidobacteriumok és Laktobacillusok neve ismerős lehet). Egyes élelmirost-típusok kedvezően hatnak a mikrobák szaporodására, ezeket hívjuk **prebiotikumoknak**.

Mi történik, ha a mikrobiom egyensúlya felborul?

Ha a jótékony baktériumok aránya csökken, helyet adnak a káros törzsek felszaporodásának. Ezt **diszbiózisnak** hívjuk. Ez az állapot összefügg az elhízással, cukorbetegséggel, különböző gyulladásos bélbetegséggel, allergiákkal és akár egyes idegrendszeri elváltozásokkal is.

Kicsit pontosítsuk az élelmi rost fogalmát...

Mint ahogy már fentebb említésre került, az élelmi rostok számunkra emészthetetlen összetett szénhidrátok, melyek a növényi élelmiszerekben természetes formában találhatóak, így például zöldségekben, szárazhüvelyesekben, gyümölcsökben, gabonafélékben és az olajos magvakban.

A rostok két csoportosításával kell még megismerkednünk. Az egyik fontos csoport **a vízben nem oldható élelmi rostok**. Ide tartoznak a teljes kiőrlésű gabonafélék (korpák), bizonyos zöldségek (pl. karfiol, zöldbab, burgonya). Ennek a csoportnak az a funkciója, hogy nem oldódnak fel, viszont nagy mennyiségű vizet képesek csapdába ejteni. Ez nagyon fontos, mivel ez a tulajdonságuk segít a székrekedés elkerülésében, csökkentik a vastagbél- és végbélrák kockázatát, és általuk hosszabb ideig érezhetünk telítettség-érzést, mivel lassítják a táplálék felszívódását. Viszont kiemelten kell figyelni a megfelelő folyadékfogyasztásra. Ha nem iszunk eleget, hatásuk visszaszűnik, és székrekedést fogunk tapasztalni. Extrém mennyiségben fogyasztva kis mértékben gátolhatják az ásványi anyagok felszívódását.

A vízben oldódó élelmi rostok fontos tulajdonsága, hogy lassítják a glükóz felszívódását, így mérséklik az étkezés utáni vércukorszint-emelkedést. Védő hatással vannak a szív- és érrendszerre, kedvezően befolyásolják a koleszterinszintet.

Fő forrásuk a zöldségek (például sárgarépa, cékla, tökfélék), gyümölcsök (köztük alma, banán, birsalma, málna, ribizli, szőlő), de vannak a búzában, csicsókában, hüvelyesekben és hagymafélékben is. Néhány ismertebb vízdoldékony ételmi rost például az inulin, amelyet a csicsóka mellett megtalálunk még a banánban, hagymafélékben és a spárgákban. Béta-glükán a zabban és árpában található meg nagyobb mennyiségben, míg rezisztens keményítő van a hüvelyesekben, teljes kiőrlésű gabonafélékben valamint a főzés után kihűlt burgonyában és rizsben.

A sütés és befőzés által ismert ételmi rostok az agar-agar és a pektin.

Hogyan alakítsunk ki mikrobiom-barát táplálkozási szokásokat?

Mivel több-kevesebb rostot minden növényi alapanyag tartalmaz, így étkezésünk során a fő cél a változatosság kell, hogy legyen. Étrendünk legyen minél színesebb, fogyasszunk napi rendszerességgel természetes rostforrásokat! A kiegyensúlyozott étrend összeállításához kiváló iránymutatást találunk a Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége által kidolgozott **OKOSTÁNYÉR®** táplálkozási ajánlásban. Ha eddig étkezéseink nem bővelkedtek rostban, fontos betartani a fokozatosságot, különben akár panaszokat is okozhat a hirtelen megnövelt rostbevitel. Próbáljunk ki minél több receptet, legyen változatosan zöldség és teljes értékű gabona az alapanyagok között.

Szakmai ajánlások felnőtteknek napi 30-45 gramm rostbevitt ajánlanak. Idős korban is 30-40 gramm az ajánlott a gyakori székrekedéses panaszok miatt. A napi 50 grammot meghaladó rostfogyasztás már negatív hatásokkal járhat (felszívódási zavarok, emésztési panaszok).

Néhány gyakorlati példa ételeink rosttartalmának növelésére:

- Rakott, töltött ételek: Rizs helyettesítése zabpehellyel, barna rizzsel, hajdinával vagy kölessel. Dúsításra használható búzakorpa vagy zabkorpa
- Vagdalt: Zsemlemorzsza helyett teljes kiőrlésű pékáru, zabkorpa, zabpehely, zöldségfélék.
- Pékáru, sütemények: Fehér liszt egy részét érdemes teljes kiőrlésű lisztre cserélni, korpával, pelyhekkel dúsítani. Tésztába, vagy sütés előtt a tészta tetejére szórhatunk olajos magokat pl. tökmag, lenmag, szezámag.
- Levesbetét: Árpagyöngy vagy pelyhekkel dúsított húsos gombóc, krémlevesek tálalása szárazon pirított olajos magvakkal
- Köret: Barna rizs, bulgur, babfélékből is készíthető rostús köret előnyben részesítése

Konyhatechnológiai praktikákkal kapcsolatban érdemes megemlíteni, hogy minél jobban feldolgozzuk az adott ételmi rostforrást (pl. megőröljük a zabot), a szemcseméret csökkenése miatt annál kevésbé tudja kifejteni székletürítést segítő hatását. Ha például zabkását túl sok ideig főzzük, azzal a rostanyagok fellazulnak.

Mi számít élelmi rostban gazdag terméknek?

Ha élelmirost-tartalma 6g/100g, vagy 100 kalóriára vetítve meghaladja a 3 grammot. A rosttartalom feltüntetése nem kötelező a termékek csomagolásán, de a tápértékkadatokban szerepelnie kell.

Hosszabban olvashat a témával kapcsolatban a 2021. novemberi hírlevelünkben, amely a következő linken elérhető: [Tovább >>](#)